

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 27/2002 vp

Hallituksen esitys laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain 9 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä lokakuuta 2002 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain 9 §:n muuttamisesta (HE 176/2002 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Heli Backman, valtiovarainministeriö
- hallitussihteeri Maritta Hirvi, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Jorma Kurula, Valtiokonttori
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava-JS
- neuvottelupäällikkö Seppo Väänänen, Palkansaajajärjestö Pardia ry
- talous- ja sosiaalipoliittinen sihteeri Ilkka Alava, Valtion yhteisjärjestö VTY ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan valtion eläkelakia muutettavaksi siten, että vuonna 1947 tai sen jälkeen syntyneillä henkilöillä osa-aikaeläkkeen alaikäraja palautettaisiin 58 vuoteen ja osa-aikaeläkkeellä olosta kertyvän vanhuuseläkkeen määrää pienennetään. Oikeus osa-aikaeläkkeeseen nykyisten säännösten mukaan säilyy ennen vuotta 1947 syntyneillä henkilöillä. Lisäksi ehdote-

taan, että yksilöllistä varhaiseläkettä ei enää pääsääntöisesti myönnetä vuoden 1944 tai sen jälkeen syntyneille henkilöille. Työttömyyseläkkeen työhistoriaa koskevaa vaatimusta ehdotetaan tarkistettavaksi eräiden ennen vuotta 1945 syntyneiden henkilöiden osalta väliinpuotoamistilanteiden estämiseksi.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan ensi tilassa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Esitys liittyy työmarkkinoiden keskusjärjestöjen viime syksynä tekemään periaatesopimukseen yksityisten alojen työeläkkeiden kehittämisestä, johon sopimukseen perustuvat vastaavat muutokset on aiemmin tänä vuonna hyväksytty yksityisten alojen työeläkejärjestelmään. Esityksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti

lisätä työssäolevien osuutta työikäisestä väestöstä ja myöhentää pitkällä aikavälillä keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää 2—3 vuodella. Valiokunta on pitänyt tavoitteita kannatettavina antaessaan mietinnön yksityisten alojen työeläkkeisiin esitettyjen vastaavien muutosten johdosta (StVM 18/2002 vp).

Valtion eläkejärjestelmässä on jo aiemmin toteutettu muutoksia, jotka ovat merkinneet eläkkeelle jäämisen myöhentymistä. Valiokunta painottaa, että työkykyä ylläpitävällä ja edistävällä toiminnalla on keskeinen merkitys, jotta esityksen tavoite työssä pidempään jaksamisesta toteutuisi. Keskusjärjestöjen sopimukseen perustuva ammatillista kuntoutusta koskeva uudistus valtion eläkejärjestelmän osalta on tarkoitus antaa eduskunnalle erikseen. Valiokunta pitää kuntoutusta koskevaa uudistusta keskeisenä esityksen tavoitteiden kannalta. Työelämän kehittäminen yleisemminkin vaikuttaa työssä jaksamiseen. Työkykyä ylläpitäviä toimenpiteitä tulisi kohdistaa koko henkilöstöön eikä vain eläkeikää lähestyvään ryhmään. Työntekijän kokemukset ja valmiudet koko uran ajalta vaikuttavat sopeutumiseen, sairastavuuteen ja työelämään kiinnittymiseen. Työkykyä edistävät toimenpiteet sekä kuntoutus vaikuttavat parhaiten, jos ne aloitetaan riittävän varhain.

Osa-aikaeläke

Hallituksen esitykseen sisältyvillä ehdotuksilla osa-aikaeläkkeen ikärajan ja kertymissäännön muuttamisesta pyritään parantamaan kokoaikaisen työskentelyn houkuttelevuutta suhteessa osa-aikaeläkkeeseen. Valiokunta toteaa, että ehdotetut muutokset saattavat johtaa myös päinvastaiseen tulokseen eli osa-aikaeläkkeen sijasta työntekijät hakeutuvat ääritapauksissa työkyvyttömyyseläkkeelle. Ikääntyvät työntekijät ovat käyttäneet osa-aikaeläkejärjestelmää mah-

dollisuutena mukauttaa työnteko voimavarojen sa mukaan ja pysytellä sitä kautta työelämässä pidempään kuin kokoaikatyössä olisi mahdollista. Tästä syystä valiokunta pitää tärkeänä, että työnantajan taholta suhtaudutaan myönteisesti osa-aikaeläkkeen edellyttämiin työaikajärjestelyihin ja siten pyritään edistämään työelämässä pysymistä.

Työttömyyseläke

Valiokunta pitää myönteisenä, että valtion eläkejärjestelmässä ehdotetaan korjattavaksi vastaavia työttömyyseläkkeen työssäoloedellytyksestä syntyneitä välinputoajaongelmia, jotka yksityisessä työeläkejärjestelmässä on korjattu 1.8.2002 lukien. Yhdenvertaisuuden kannalta on hyvä, että vastaavat säännökset valtion eläkejärjestelmässä tulevat voimaan takautuvasti. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan työttömyyseläkkeeseen oikeutetuksi tulevien henkilöpiiri on Valtiokonttorin ja Kansaneläkelaitoksen rekisteritietojen perusteella selvitettävissä, jolloin eläkeoikeuden tarkistaminen on tehtävissä Valtiokonttorin aloitteesta.

Valiokunta on pitänyt tarpeellisenä työttömyyseläkkeen saamiseen liittyvien ongelmien selvittämistä myös niiden henkilöiden osalta, jotka eivät täytä työttömyyseläkkeen ehtona olevaa työttömyyspäivärahan saamisen edellytystä ennen 1.1.1994 voimassa olleiden peruspäivärahan tarveharkintaa koskevien säännösten vuoksi. Valiokunta on edellä mainitussa mietinnössään hyväksynyt asiasta lausuman.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutamattomina.

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Marjatta Vehkaoja /sd	Pehr Löf /r
vpj.	Timo Ihamäki /kok	Päivi Räsänen /kd
jäs.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Sari Sarkomaa /kok
	Merikukka Forsius /vihr	Arto Seppälä /sd
	Tuula Haatainen /sd	Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
	Inkeri Kerola /kesk	Raija Vahasalo /kok
	Niilo Keränen /kesk	Jaana Ylä-Mononen /kesk
	Valto Koski /sd	vjäs. Anne Huotari /vas.
	Marjaana Koskinen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.